

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési penzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	— — — — —	8 Kor
Félévre	— — — — —	4
Negyedévre	— — — — —	2
— Hirdetések díjszabás szerint. —		

Recrudescunt . . .

Rakóczy híres panaszát az ő ideje óta is de sokszor elmondhatta a magyar újból és újból. Országgyűléseken s országgyűléseken kívül mennyi harc folyt a magyar nyelv jogáért. Törvényeket is szerkesztettek, amelyek a nemzeti nyelv jogait megerősítik és biztosítják.

Legújban azonban kitűnt, hogy ezek a törvények mind nem érnek semmit, hanem igenis a törvényeknél sokkal erősebb egy olyan abuzus, amely a nemzetnek immár hirhedtté vált türelme és lojalitása miatt erősödött meg.

Ezt az abuzust pedig nyílt parlamenti ülésben a magyar kormányelnök jelentette ki törvényerősnek.

Hogy is volt?

A galaci magyar-osztrák konzul ártirt Debrecen városához németül. Úgy látszik azonban, hogy a nagy alföldi metropolisnak polgármestere jobban tudja a földrajzot, mint annak idején Bánffy br. és tudja azt a milliószor citált törvényt is, mely szerint Magyarország önálló független állam, mely semmi más országnak alávetve

nincs — s ezen helyes tudása alapján a közös hivatal németnyelvű átiratát nem vette tudomásul. Lett erre riadalom s telegráfós panasz Galac-Bécs-Budapest közt. Az „erős kéz” aztán keményen leírt a debreceni polgármesternek s meghagyta, hogy ne homoljon meg, hanem haladéktalanul respektálja a német nyelvet.

A parlamentben aztán megkérdézték a kormányelnök urat, hogy miképpen gondolkodik a magyar nyelv jogáról. És ő nyíltan himezés-hámozás nélkül kimondta, hogy a magyar nyelvnek nem volt, nincsen és nem is lesz joga a diplomáciai érintkezésben.

Hát elég világos, de elég vakmerő beszéd is. Tegyük hozzá, hogy nem is egyszer, hanem kétszer is megtette ezt a nyilatkozatot, megtoldva még azzal, hogy az egész dolog bagatell, amely hosszabb szószaporitást nem érdemel. Fokról-fokra idáig jutottunk. Nemzeti nyelvünk eltiprását, megtagadását a parlamentben nyíltan és büntetlenül bagatell dolognak lehet nevezni.

Ez a nyílt arcúcsapása a nemzeti érületnek, nemcsak a Tisza-kormány szer-

vilis szellemét mutatja, hanem az ellenzék tehetetlenségét és gyámoltalanságát is.

És ebben van a veszedelem másik fele. Ilyen pipótya ellenzék mellett rövidesen el lehet sikkasztani összes becikelyezett törvényeinket és végül akár el is törülhetik Magyarországot a földabroszról. Az ellenzék tehetetlen, a liberális tábor pedig mindenben szolidaritásban van azzal a férfiúval, aki csakúgy legényesen pofozza a nemzetet. Mi sorsra várunk hát? Mutogassuk sebeinket országvilágnak, jajgassunk, kötözgessünk, fátolyokat vessünk, de ne gyógyítsunk. Így szeretik ezt oda fenn Bécsben. (X)

Az erd. róm. kath. státus közepiskoláiban működő hittanárok figyelmébe.

Tudvalevő dolog az, hogy az 1904—5. tanévben a közepiskolák V. o. részére az új tanítási terv szerint olyan vallástani van előírva, mely a katekizmus rendszerében öleli fel a kijelölt tananyagot. Az is ismeretes mindnyájunk előtt, hogy a miltsü püspöki kar által kijelölt bíráló bizottság a beadott pályaművek közül három szerző művét fogadta el tankönyvül és pedig ilyen sorrendben: Uhljárík Jenő, Glosz Ferenc és Matuszka Mihály vallástanaít.

T Á R C A.

A bátor ember.

Elbeszéli Egy kis lú.

Tavaly nagyon kellemetlen volt Pusztá-Tarján a nyár. Az időjárás ugyan szép volt és dímnyék is volt bőven, de én megbuktam németből és számtanból és ezért úgy bántak velem a szüleim, mintha én feszítettem volna keresztre a Jezust. Az édesanyám, akárhányszor esik rám nézett, mindig úgy megsajnál, hogy sírva fakadt, az édesapám pedig mindig megakart ölni, mert megbecstelenttem a családot. Akkor pedig az első napon megemtem három kis dímnyét és hozzáfogtam a negyedikhez, megint pofon akart ütni. Én ezért többnyire az istállóban tartózkodtam a koesisoknál. Hanemeből is baj lett. Az édesanyám ugyanis minden szombatban maga fésült meg a sűrű fésűvel. Addig fésült, míg aztán egyszer bangosan elsikoltotta magát és azt mondta, hogy most már végleg elzüllöttem és az édesapám beszaladt és megnézte a fésüt és megint megakart ölni.

Akkor jött a házukba Dusa. Dusa a nagybátyám leánya, a Pista bácsié, aki Eszéken lakik és másképp veti a keresztet, mint mi, mert

ő szerb. Azért küldték hozzánk, mert az édesanyja összeveszett az édesapjával és hirtelen elesapta a nevelőt. Erről nekünk gyerekeknek nem szóltak semmit, de azért mi rögtön tudtuk.

Dusa szintén tizenkét esztendő, de nagyobb, mint én, olyan szép, mint egy angyal, a szeme pedig olyan, mint a fekete macskánké. Mindjárt első nap megakartam cibálni a hosszú haját — a hugaím haját mindig megszoktam cibálni — de ő olyan kemény pofont adott nekem, hogy szikrát hányt a szemem. Ezen nagyon esodalkoztam és dühbe jöttem, mert nálunk a leányok nem mernek vissza ütni, hanem pityeregni szoktak, ha megverem őket és emélfogva nekimentem Dusának, hogy földhöz vágjam. Ekkor egy ökölesapást kaptam a karomra, úgy, hogy egészen elszibbadt, aztán egy másikat a gyomromba, úgy hogy émelvegni kezdtem, egy harmadikat pedig az orromra kaptam, úgy, hogy megeredt az orrom vére, én meg akkor hozzá se tudtam nyulni. Ezt pedig boxolásnak nevezik. Én nem sejtettem, hogy egy fehér ruhás kis leány boxolni is tud. Dusa azonban tud, sőt vivni is tud, meg lovagolni, mert Pista bácsi, aki egy kicsit fuzsitus ember, megtanította mindenne, mert nagyon fájt neki, hogy Dusa nem lett fiú, hanem leány.

Én tehát a kúthoz mentem és megmostam

a véres orromat, Dusa meg bement a házba, a szeme pedig igazán úgy fényelt, mint a fekete macskának.

Én aztán egy hegyes vasdarabot tettem a zsebembe és elhatároztam, hogy betöröm a fejét, mert ha annyiban hagyom a dolgot, szégyen volna az egész osztályunkra. Nem bánom, ha édesapa megint agyon is üt érte, jefőlebb megszököm hazulról: különben is régi tervem egyszer megszökni.

Délután elmentem halászni. Nálunk nem szokás horoggal vagy hálóval halászni, mert nálunk csak Pece-árok van. Az ember leveti a csizmáját és fölgyűri a nadrágját, aztán térdig gázol a vízbe és keresgél a kimosott part alatt. A halat, ha ugyan fog az ember, a nadrágja zsebébe teszi az ember. Hát amint megyek a vízben, hát egyszerre a másik oldalon szembejön velem Dusa. Ő is mezitláb volt s ruháját föl-túrte térdig és ő is halászott. Én nem fogtam még semmit, de ő egy igen szép esikhalat fogott.

Kivettem a zsebemből a hegyes vasdarabot és azt mondtam neki: No, most meghalsz! Dusa azonban nem ijedt meg, hanem kidobta a halat a partra, aztán fölkapott egy nagy kerek követ és azt mondta: Legyen szerencsem!

Ha a bíráló bizottság ítélete alapján a nevezett szerzők művei engedélyezve vannak, a mint tényleg úgy is áll a dolog: azon esetben minden középiskola hittanárának jogában áll aját belátása és akarata szerint a három szerző közül egynek a munkáját elfogadni s ennek a könyvről való behozataláról az 1904—5. tanév első alakuló értekezlete alkalmával a fő tanácsosnak jelentést tenni.

A hittanárak ezen jogukat már a jelen a nevre nézve is feltűnő módon gyakorolták, a mennyiben a középiskolák 4-ik osztályai számára különböző szerzők műveit hozták be tankönyvül. Bővebb tájékoztatás kedvéért feleltem, hogy én a székelyudvarhelyi tanulóknak számára alkalmasnak ítélem és így be is hoztam tankönyvül a Némethy-féle szertartást; a gyulafehérvári hittanár az ottani tanulóknak nézve megfelelőbbnek találta a Gergely-félet, míg a brassói hittanár legalkalmasabbnak ismerte el a Pokorny-féle tankönyvet. Attól tartok, hogy valamelyik kollégánk az említett három szerző munkáinak talált még alkalmasabbat is, vagyis hogy a fokrágózás teljes legyen, feltalálta a legalkalmasabbat.

Bármint legyen is a dolog, annyit biztosan mondhatunk, hogy Statusunk hét középiskolájában legalább is háromféle szertartás van behozva tankönyvül.

Hát vajjon helyes ezen eljárás? Én a magam részéről annyival is inkább ellen: vagyok annak, hogy ugyanazon Status vezetése alatt álló középiskolákban különböző szerzők művei hozassanak be tankönyvül, mert az említett szerzők művei kezeimnél vannak és beláttam, hogy csak a tárgy felosztásában egyeznek meg, míg ellenben a kidolgozásban óriási eltérések mutatkoznak egymás között. Így állunk az V. o. hittanával is.

Az egyöntetű vallásitanítás fontosságát, szükségét és hasznát annyira ismerik tisztelt kártársaim, hogy én nevetéssé tennem magamat előttük, ha annak bővebb indoklásába becsatlakoznám.

Ezen egyöntetűség szempontjából én, mint a Status legidősebb hittanára olyan indítvány-

nyal lepek fel tisztelt kollégáim előtt, a mi senkire nézve sem lehet szerelmes. Az indítványom ez: Mindenik hittanár egy levelezőlapon jelezze, hogy melyik szerző művét ohajtáná tankönyvül bevinni az ifjúság részére. E levelező-lap küldessék a központba dr. Fejér Gerőhöz, a ki a „Közművelődés”-ben értesíteni fog a többség ohajáról és így esatlakozzék mindenik hittanár a többséghez.

Én e cikk beküldésével egyidejűleg elküldöttem ama kijelentésem is, hogy az 1904/5. tanévre az V. osztályban melyik szerző művét kívánom tankönyvül behozni és bíztató a remény, hogy tisztelt kártársaim is sietni fognak hasonló módon cselekedni a tanügy érdekében.

Tisztelt kártársaim előtt szándékosan hallgattam el az általam javaslatba vett szerző nevét, hogy még a látszat is kerüljem annak, mintha privát nézetemet rajok akarnám erőszakolni.

Ebből csakis egy áldatlan polemia fejlődne ki, mert annyit már tapasztalásból jól tudok, hogy ha valaki egyik vagy másik szerzőnek műve mellett egyszer állást foglalt el, attól ötlet eltéríteni nem lehet.

Hogy tehát legalább a felgimnáziumban elérjük az egységes tanítást s az egyöntetű eljárást, nem marad más teendőnk hátra, mint okulni az előző évben elkövetett helytelen eljárásunkon: és úgy mostan mint a jövő tanévben is a központba beküldött szavazati többséggel hozni be a vallásitanítás tankönyveket.

Ha tisztelt kártársaim elfogadják eme célra vezető ajánlatomat, azon esetben iparkodjanak lehetőleg azonnal elküldeni szavazataikat, hogy a gyulafehérvári hittanártársunk is a maga idejében közölhesse velünk az eredményt.

Székely-Udvarhelyt, 1904. jun. 19.

Varga Sándor
r. hittanár.

Varga Sándor sztorunk igazán praktikus indítványát készséggel elfogadom érvelesemel együtt. Ha az ötödik osztály hittanára nézve sikerülni fog a megegyezés, bizonyára találunk módot arra is, hogy a négy alsó osztály vallás-

tani könyvei is minél előbb egységesítenek. Reszemről azonban ajánlom fontos okokból, hogy csakis a Szent-István Társulat kiadásából válogassunk. Az Ágazatos hittanra nézve pedig az a véleményem, hogy a magas püspöki kartól tankönyvül engedélyezett s a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent három munka közül egyszerűsége és rövidsége miatt a mi viszonyainknak legjobban megfelel a Matuszka Mihály — Katholikus Keresztény Hittana.

Fejér Gerő dr.

Mi volna jó?

Egyházmegyei lapunk utolsó számában Sorompói a többi között ezt írja: „Mj volna jó? Ha nem lenne annyi reformátor Kiskapustól Lupényig, Enyvetől Erzsébetvárosig.”

A lap szerkesztője megadta a helyes feleletet. A szöszaporítás fölösleges. Meg idő sínes. Mindazonáltal, mivel Sorompói felém is szólított, megtoldom az adott feleletet.

A ki a lapba ír, t. i. főleg saját lapunkba, azt bizonyára a legjobb szándék, a közjó előmozdítása szokta vezetni. Azért van lapunk, hogy ebben eszméinket kiesereljük, egymást lelkesítsük. Minden jónak, üdvösnek átültetése agitációt tetelez fel. Ott az apostolok példája. Ez agitációra szükségünk van, mert a káros korszellel nagyobb és nagyobb tért hódít s bizony — cseppet sem vagyunk ellene fölfegyverkezve. A csendes fölkelés nem elég; meg az sem, amit azon tekintélyes orsz. képviselő állítólag rólunk mondott. Az apostolok agitációjára van szükségünk s nem a Pató Pál példájára.

Hogy pedig sok reformálni való van, arra kegyes jó püspökünk önfeláldozása, emberfeletti buzgalma, krisztusi szeretete és sok könyve a tanú. Sapienti sat. Ép ily reformálásra van szükség a társadalmi, a szociális élet terén, mert — a szerkesztő felelete a tanú — télenek vagyunk, hogy többet ne mondjunk. Parco autem vobis.

Nem akartam megtámadni, mert tudtam, hogy ez a szerb nő mindenre képes, azért cselhez folyamodtam, mint az indus-vadász szokták és zsebretemmel megint a fegyveremet és nevetve mondtam, hogy hiszen én csak tréfálok!

Erre ő is nevetett és eldobta a nagy követ és ilyképpen szóló hozzám:

— Ha akarod, kössünk békét, mert én nem szeretek verekedni, ha nem muszáj. Nekem talán egy hónapig is nálatok kell maradnom, mert ahányszor a guvernánt vagy a szobaleány miatt baj volt, mindig egy hónapig tartott otthon a harag és azt már látom, hogy a hugaiddal nem lehet semmit sem kezdeni, mert azok nyafka libák. De mi ketten jó pajtások lehetnénk s sok mulatságos dolgot követhetnénk el, ha nem áruloknál rám.

— Jól van, — mondtam, — kössünk békét.

— Isten téged úgy segéljen? — kérdezte.

— Isten engem úgy segéljen! — mondtam.

— Hát akkor ezental jó barátok vagyunk.

Azzal hozzám lépett és kétszer megeskölt. Így történt, hogy élethalálra szóló barátságot kötöttünk, aztán együtt halásztunk a Peeceárokban, de a szép csik mellé csak egy lútvány kis cigányhalat foghattunk meg.

Dusa még nálunk volt, mikor hozzánk jött vadászatra Kempelen bácsi. Kempelen bácsinak furesza tüskés szemöldöke van, a bajusza pedig hosszan lelóg, mint a tengeri rozsmáré a Payer-expedició képein, a járása pedig olyan ünnepléses, mint a miséző papé. Kempelen bácsi semmit sem beszél és mindig olyan arcot

csinál, mintha dühös volna. Ez azért van, mert ő igen bátor ember. Egy pár esztendővel ezelőtt pisztolyduellumban agyonlőtte Suskovics bácsit, aki az édesanyám távoli rokona volt és akkor Suskovics néni úgy megijedt, hogy ő is szörnyet halt. Pedig nem is ő rá löttek, de hát ilyen ijedős az asszony-nép. Azóta nálunk mindenki nagyra becsüli Kempelen bácsit, örülnek, ha eljön, mindig a főhelyre ültetik az édesmama mellé, az urak gyufát adnak neki, ha szivarra akar gyújtani, a nők pedig azt mondják, hogy érdekes ember. Való igaz, hogy mindig nagyon bátor arcot csinál. Egyszer láttam, mikor borotválkozott, az álla szappanos volt, de akkor is szigorúan összeráncolta a homlokát. Ha meg iszik egy kicsit, — mert nálunk vadászat után mindig isznak, — akkor még haragosabb lesz és mindig körülnez, hogy elég bátornak tartja-e mindenki az asztalnál. Ilyenkor az urak nagyon szoktak vigyázni, hogy véletlenül olyat ne mondjanak, amit rossz neven vehetne Kempelen bácsi. És azt is mondják, hogy mindig töltött revolver van a zsebében.

Én Dusanak mindent elmondtam, amit Kempelen bácsiról tudtam, hogy agyonlőtte Suskovics bácsit és hogy Suskovics néni is meghalt és hogy milyen bátor ember, — ebédnél aztán mindig csak Kempelen bácsit nézte. Végül Kempelen bácsinak feltűnt, hogy Dusa le nem veszi róla a szemét és így szóló hozzá: — Tetszem magának, kis leány?

Dusa mindig megszokta mondani, amit gondol és így felelt:

— Bizony nem tetszik nekem.

És ekkor kiköpött.

— Hát akkor miért néz folyton?

— Mert szeretnék magától valamit kérdezn.

Édesmama már akkor rosszat sejtett, apa pedig vasvilla szemekkel nézett Dusára. Kempelen bácsi azonban biztatta Dusát, hogy csak kérdezzen tőle akármít, ő válaszolni fog. Dusa ekkor összeráncolta a fekete szemöldökét és a fénylő macskaszemével olyan erősen nézett a rozsmárbauszó bácsira, hogy magam is megijedtem. Csendesen mondta:

— Megjelent magának álmában már Suskovics néni?

Erre nagy ijedtség támadt a szobában és én azt hittem, Kempelen bácsi mindjárt kivesszi a töltött revolvért s agyonlővi Dusát. Édesmama azonban kivette Dusát és büntetésül nem adott neki gyümölcsöt, pedig Dusa vendégünk volt. Engem is kikergetett apa, de az nagy igazságtalanság volt, mert én meg se mukkantanam, sőt aznap véletlenül igen jól viseltem magamat. Dusa azonban igen dühös volt, hogy nem kapott gyümölcsöt és egyre azt mondta nekem, hogy ezt nem viszi el szárazon Kempelen bácsi. Két napig dühös volt, mert nem eresztették az ebédőbe, hanem külön terítették neki a gyermekszobában, akkor aztán kész volt a boszúállás terve. Estére végre is hajtotta és én segitettem neki, bár nagyon féltem és ellenkeztem, mégis segitettem neki, mert amit ő akart, azt mindig megtettem.

Több szeretet volna jó? Ezt én is aláírom. De miben áll a szeretet? Abban, hogy quiet non movere? Vagy a csendes szemlélődésben? Tagadom. A szeretet életet jelent. A szeretet, a charitas, tevékenységet rejt magában — ad extra. Ott van az igazi charitas, a hol önművésnek munkálása mellett a lelkek ideiglenes és örök üdvéért való tevékenység szakadatlan; a hol az Egyházélet s Isten ügyéért való buzgalom minden téren nyilvánul.

Ha Sorompóinak igaza volna, akkor a próféták menyörgése szeretetellenes lett volna; az apostolok ígéhirdetése nemkülönb.

A lelkesítés, a fölrázás, az agitáció az élethez tartozik. A tökéletesség egyik eleme. Enélkül a szeretet is holt. E nélkül minden aktivitásnak, származzék bár az angyaloktól, befellegzett volna.

Hogy e „reformálás” esetleg egyik-másiknak nem tetszik, vagy valakit tán megsebez, az lehetséges. De a baj nem az ígéhirdetésben van, hanem a hallgatóságban. Lex non imponitur justo. Dóreség volna ezért az ígéhirdetést, a jó gyakorlását abban hagyni.

Szocialista.

A csiksomlyói búcsúhoz.

Tekintetes Szerkesztő úr!

Valaki még megmondja, hogy a csiksomlyói búcsú botrányaihoz botrányosan sok hozzájárulás történik. De ez mindegy, ha a diéső székely ösök által annyi buzgósággal, a szt. Szűz iránti annyi gyermeki ragaszkodással megtartott búcsút mi is bensőségesebbé, tartalmasabbá akarjuk tenni. Engedje meg azért tks. Szerkesztő úr, hogy idevonatkozó szerény nevezetemet, javaslatomat én is elmondhassam, melyek a következők:

1. Koronagyülesekkel kifolyólag az egyházi főhatóság útján keresztessék meg a közigazgatás, hogy a kőfákat, itálásokat, vásárosokat, esepüregő komédiásokat és a Göre Gábor bíró úr felesége által is annyira megátkozott „ringlispl”

Az urak egész estig vadásztak és künn a tarlókön zsványpecsenyet sütöttek, úgy, hogy mikor hétkor hazajöttek, majd leragadt a szemük a nagy fáradástól meg a bortól és tüstént ágyba feküdtek. Édesmama a hűgámmal odaát volt! Szombathyeknél teán, de Dusát és engem nem mertek magukkal vinni. És ekkor hajtottuk végre a tervünket. Dusa kibontotta a haját, az areát befeherítette lisztporral és korommal nagy fekete karikat csinált a szemé köré, aztán egy fehér lepedőt vett magára, mint a kísértetek szoktak. A fekete kandurt bepólyázta egy gyerekpolyába, de a farkát kühnyagya, hogy megfoghassa a kezével. Én pedig magamból vettem a varázslámpámat, melyet laterna magica-nak hívnak s amelyet az édes Jézuska hozott nekem 4 ft 70 krajcárért, mert karácsonykor elég jó bizonyítványom volt és akkor még senki sem mert volna remélni, hogy év végén megbukom két tantárgyból. Én sem.

Mikor a vendégszoba előtt hallgatódtunk, Kempelen bácsi már úgy hortyogott, mint az inarasi fűrészmalom, amely gőzerőre van berendezve. Óvatosan benyitottunk a sötét szobába. Dusa szembeállott az ágygyal, magam pedig a divány mellé állottam és fogam borzasztóan vacogott a félelemtől, de azért mégsem szaladtam el. Ekkor a laterna-ból két fényt vettem a falra és Dusa odaállott a fényes tányerba és a szemét forgatta. A fekete macskát pedig a karján tartotta, mintha pólásgyerek volna. Ámbár tudtam, hogy Dusa, mégis olyan bizonytalan és kísérteties volt, hogy halálra meg-

é napokon Somlyóra be ne engedje, jöllehet ez Várdotfalva jövedelmét részben esökkentené. Várdotfalva pedig — mely a csodavető Szűzet bírhatja — e szt. Szűz kedvéért és ezerek lelki üdvéért mondjon le ez alkalommal az anyagi haszonról, sőt adjon ingyen borvizet is.

2. Minthogy e szt. triduum alatt 25—30.000 ember keres lelki megújulást Mária lábainál, azért az egyházmegyénkben is virágzó misszióegylet és az egyházi főhatóság rendeljen a somlyói búcsúra minél több papot, kik a híveket gyóntassák!

3. Naponként lehetne többször is a plebániális templomban szt. beszédeket tartani, mert ezek sokakat visszatartanak a főlöszleges jöves-menéstől és a koresmáktól; de a szt. beszédek idejét jó előre meg kell állapítani, s már otthon kihirdetni.

4. Esteli 9 órától reggeli 5 óráig legyen ugynevezett „záró óra”, mely időben szüneteljen az éntk, a körmenetelés, a csemetés, a koresmai kimérés, mert az éjszakai körmenetelés alatt, ének és esengetyűszónál hintik el sokan az erkölcselenség magvait; s ha valaki „a záróra” alatt szállását mégis elhagyná; a kereszt vezetői tiltsák el azt attól, hogy az ünnepélyes körmenetben keresztjök alatt részt vegyen, s a kereszt alatt haza mehessen. Így van ez a gyergyói kereszték alatt.

5. A szombat delutáni és vasárnapi ünnepélyes körmenetekre készítsen az egyházi hatóság a történelmi és szokásjognak megfelelő menetrendet: azt a papsággal, a közigazgatással és a lapokban közölje, s hívja fel úgy a papságot, mint a közigazgatást, hogy községeikben e menetrendet hirdessék ki, s lehetőleg bizzanak meg olyan erélyes egyénekkel, kik a program betartását ellenőrzésként. Így van ez Bécsben Urnapján, Budapesten szt. István napján, a hol minden kerületnek meg van a maga helye, s nem is jut eszébe senkinek a kijelölt helyet megserelni. A mely község a rendet megzavarja, az bizonyos időre rendőreileg tiltassék el attól, hogy a körmeneten testületileg részt vehessen.

ijedtem és a laterna reszketett a kezemben és a kék fény is táncolt. De azért mégsem szaladtam el.

És Dusa ekkor üvöltöni kezdett.

— Kempelen! Kempelen! — üvöltött — Kempelen!

Hanem a bácsi igen mélyen aludt és csak akkor ébredt föl, amikor Dusa már sokszor üvöltött. Ekkor egyszerre felült az ágyában és mereven nézte a reszkető fényt.

— Ismersz Kempelen? — üvöltötte Dusa.

— Ki az? Mi az? — ordította a bácsi.

— Suskovicse vagyok, akinek meggyilkoltad az urát. A gyerekeimnek nincs sem apja, sem anyja, elhozta nekéd, nesze, neved föl!

Azzal a farkánál odadobta a macskát az ágyra. A macska ijedt nyekkenéssel rácsatt Kempelen mellére, onnan fölugrott az almárium tetéjére, mint egy fekete ördög.

Kempelen bácsi nem szólt semmit, hanem visszafeküdt a párnára. Én pedig hirtelen elfuttam a laterna gyertyáját, aztán kiszaladtunk az ajtón, miközben jól összeütöttük a fejünket. A macska a lábunk alatt rohant ki. Azt hittük, hogy Kempelen bácsi fel fogja lármázni az egész házat, de biz az meg se moccant a szobájában. Dusa aztán megmosakodott, anélkül, hogy valaki észrevette volna a eselédek közül s mire édesmamánk visszajötték Szombathyektől, akkor már mi ketten mélyen aludtunk, ki-ki a maga szobájában.

Mikor reggel fölbredtem, igen örültem a sikerült tréfának, de apa rosszkedvű volt a reggelinél és azt mondta, hogy Kempelen bácsit

6. Az ünnepélyes szt. misék és szt. beszédek idejét meg kell határozni, a papsággal közölni, s szigoruan elrendelni, hogy ezek alatt a búcsúsok a misézöt és szónokot rendkívül zavaró esengetéstől, énekléstől tartózkodjanak, legalább ott, a hol a szt. beszédek tartják.

Befejezésül még csak azt ajánlom, hogy e tárgyat ne vegyük le napirendről. Szóljának hozzá tapasztaltabb, bölesebb, okosabb férfiak is; így eszmét eserélünk, s a különféle eszmékből majd az ősi koronagyülelésen határozatot hozhatunk.

Kóródy Mihály.

EGYESÜLETI ÉLET.

— A nagyenyedi Oltáregyesület megalakulása. Folyó hó 19-én délelőtt 11 órakor a róm. kath. templomban lelkes és ünnepies hangulatban folyt le az „Oltáregyesület” megalakulása. A közgyűlést megelőzőleg Soóthy Gyula szeméniáriumi spirítuális, mint a központi o. e. igazgatója ünnepi beszédet tartott a legméltóságosabb Oltáriszentségről. A szt. beszéd elhangzása után Deli Ödön lelkes ismertette az o. e. célját és szükségességét, kimutatta, hogy alig van Erdélynek olyan községe, hol a hívők az Úr Jézus dicsőítésére, a vallásos élet fokozására, az elhanyagolt Isten házának lakhatóvá tételére ne tömörültek volna! Ezt a jó példát követnünk kell nekünk is. Joggal kérdezhetné bárki, miért várakoztunk így sokáig? Az okat mindannyian ismerjük, ez a mi sajátos, különleges viszonyainkban keresendő, erről most nem lehet, de nem is szabad szólnunk. Joggal kérdezhetné továbbá azt is, miért éppen most? azért, mert benső szükségét érezzük azon régi vágyunk, azon régi óhajításunk megvalósításának, hogy minket, kik együtt érezünk és gondolkozunk, ne csak keresztlevelünk fűzzön egymáshoz, a legméltóságosabb Oltáriszentségben valósággal jelenlevő J. Kr. iránti mélyeség hódolatunk, imádásunk és szeretetünk, mely a közös ájtatosságban, a közös imában fog megnyilatkozni. Ez a közös ájtatosság

haldokolva találták a szobájában. Erre már én sem örültem. Kempelen bácsit a nyavalya törte és felrebeszélte és édesmama azt mondta, nagyon kellemetlen, hogy a mi házukban lett beteg. Később Dusával kimentünk az ököristálló mögé és ott ünnepélyesen megesküdtünk, hogy ezt nem fogjuk elmondani senkinek. Meg is tartottam az esküt, csak két jobarátomnak mondtam el, de ők viszonzásukért tettek, hogy a kinpadon sem vallják be az igazgató úrnak. (Mind a kettő igen elszánt ismétlő).

Kempelen bácsi még öt napig feküdt, de nem halt meg, hanem hazavitték tragacon. Még akkor se tudta, hogy fiú-e vagy leány. Azóta elmult egy esztendő és most már egészen jól van. A multkor láttam a templomban, bottal jár, de azért egészen jól van, csak cukkol egy kiesit.

A vakáció, fájdalom, igen gyorsan röppent el, mint rendszeren és Dusa igen sajnálta, mikor a kedves szülei három hét múlva már kibékültek és őt hazavitték. Ámbár csak leány, mégis be kell vallanom, hogy nem ismertem még fiút, aki olyan lett volna, mint ő. Mert akárhányszor fájjt is neki valamije, azért sohasem sirt, még akkor sem, amikor megrugta a Fanni. (Fanni egy esikő.) És nem is árulkodott soha. Most is sokat gondolok egymásra és gyakran igen szép képes levelezőlapokat kapok tőle. Ha nagy lesznek, talán feleségül veszem, mert ő ezt igen óhajlja, de előbb meg kell tanulnom a boxolást, különben mindég neki lenne igaza, ami lealázó volna rám nézve.

Herczeg Ferenc.

ez a közös ima fog erőt nyújtani nekünk arra nézve, hogy az élet nagy küzdelmeiben szót hitünk meg ne fogyatkozzék, azt el ne veszítsük, hanem mindenütt és mindenkor bátran és büszkén megvalljuk és teljes épességében fentartsuk és megőrizzük.

Miután az egybegyűlt nagyszámú és teljesen intelligens közönség a felvetett egyesületi törekvést magáévá tette, áttértek a tisztikar megválasztására. A tisztikar a következőképpen alakult meg: Díszelnök: Török Bertalanné. Elnökök: Gróf Bussele Henrikné, özv. Kovrig Tivadarné, Krizmanich Vilmosné, Szász Józsefné. Alelnökök: dr. Botz Józsefné, Czirner Józsefné, özv. dr. Donogányi Jakabné, Folyovich Sándorné, Müller Mihályné, Pogány Jánosné, id. Winkler Jánosné.

Igazgató: Deli Ödön lelkész. Igazgatósági tagok: Albert Ivánné, Baranyay Karolyné, Benedek Gaborné, Bereczky Miksané, ifj. Imreh Józsefné, Janosó Lajosné, László Józsefné, Kaali Nagy Endrené, Kovács Józsefné, Nagy Ignácné, Papp Aurelné, Sándor Jenőné, Szongott Papi. Urai Lászlóné.

Jegyző: dr. Müller Jenőné. Pénztáros: Tanager Józsefné. Választmányi tagok: özv. Aszlányi Jánosné, Ács Endrené, Aaron Jánosné, Bodó Lőrincné, Bogdándy Sándorné, Cseh Karolyné, Csont Karolyné, Gisko Gizella, Danfy Karolyné, Derzi Edéné, Diószeghy Lipótné, Fülöp Dénesné, dr. Gerasin Emilné, dr. Gerich Ferencné, ifj. Graf Jánosné, Harmath Miklósné, Járóssy Bóra, özv. Juchó Ferencné, Korbuly Bálintné, Korbuly Kristófné, Lázár Adolfné, Nagy Istvánné, Novák Istvánné, Palugyai Józsefné, özv. Rapaics Romeoné, Ráskay Béláné, dr. Szabó Akosné, özv. Sikorszky Jánosné, özv. id. Székelyhid Jánosné, özv. Székelyhid Jánosné, ifj. Szotyory Jánosné, Szöllösy Jánosné, özv. Tóth Sándorné, Telegdy Erzsébet, Texe Jánosné, Toronyi Gyuláné, Tulogdy Zoltáné, Vajna Miklósné, özv. Weress Miklósné, Will Karolyné, özv. Winczenti Karolyné, Wilk Edéné, özv. dr. Wittner Adolfné.

A megalakult o. e. egyhangú lelkesedéssel határozta el, hogy Püspök Urunk Öméltóságát táviratilag és jegyzőkönyvileg hódolatteljesen üdvözi.

Végül Deli Ödön igazgató megköszönte a lelkes és buzgó hívek támogatását, a gyűlést az Atya, Fiú és Szentlélek Isten nevében bezárta.

— **Értesítés az Erd. rk. Tanítóegyesületek Szövetségének nyári közgyűléséről.** A Szövetség választmányi f. évi jun. 23-án a rk. népiskola helyiségében gyűlést tartott, mely főképen a közgyűlésre vonatkozó ügyekkel foglalkozott. Imets F. Jákó apát, elnök előterjeszté, hogy a realiskola választmányi gyűlés határozata értelmében az alelnökök a fopásztor ur ö méltóságánál tisztelegtek, bejelentette a Szövetség szándékát a közgyűlést illetően. Ő méltósága kegyesen megígérte méltóztatott teljes atyai támogatását, a mi már előre is mintegy záloga a gyűlés sikerének.

A választmány a gyűlés napjára a szentgyakorlatok előtti napot, jul. 11-iket tűzi ki, tárgysorozatot pedig véglegesen a következőképp állapította meg: 1. Jul. 11-én reggel 8 órakor ünnepies Veni Sancte, mely után 9 órakor a gyűlés kezdetét veszi; 2.) Elnöki megnyitó. 3.) A választmány jelentése az egyesület ügyének állapotáról. 4.) Ki tanítsa a hittant a népiskolában? Előadja Gyurosovecz Károly ilkei tanító. 5.) A népoktatási törvényjavaslat ismertetése. Előadja Tódor István esatószezi tanító. 4.) Gazdasági ismétlő iskola beillesztése iskolánk életébe, előadó Both Ferenc szárhegyi. 7.) Az egyházi ének tanítása a népiskolában, előadja Do-

mányáncz Pétert, képzőint. tanár. 8.) Kath. ifjúsági egyesületek állítása és fentartása, előadja Antal Árpád kerelőszentpáli tanító. 9.) Az erd. r. k. népiskolák tanítóinak anyagi helyzete, előadja Józsa Sándor. 10.) Tisztújítás. 11.) Indítványok, melyeket a gyűlés napja előtt 8 nappal az elnökségnek be kell jelenteni. Az elszállásolás és ellátás végett az internatus igazgatóságánál kellő időben jelentkezni kell. Az elnökség intézkedni fog, hogy a meghívók idejében küldessenek szót.

Az elnök jelentte, hogy a Szövetség alapszabályait a vallás és közokt. miniszter ur ö multga f. évi jun. 11-en 10481. sz. a. jóváhagyásával ellátta; püspök ur ö multga pedig 2849. p. sz. alatt azokat szintén jóváhagyta

A kath. tanítók országos bizottságának gyűlésére és a VI. egyetemes tanítógyűlésre képviselőnek Szász Károly gy. fehérvári tanító ajánkozott, ki Budapesten egyik nyári tanfolyamon, vesz részt és így a gyűlések idején a fővárosban fog időzni; ezért a szövetség számára megbízó levelet fog adni.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Püspök urunk folyó hó 20-án hazaérkezett. Kuncz Elek kir. tan. tankezületi főigazgató Kolozsvárra, Baró Apor István Abosfalvára haza utaztak. — Dr. Zaborszky István miniszteri titkár az építendő új kir. törvénytörvénykezési palota ügyében városunkba érkezett.

— **Papszentelések.** Püspök urunk folyó hó 24. 25. és 26-án a székesegyházban papokká szentelte: Gegő Simon, Glósz Oszkár, Kedves Péter, Koser Szevér, Márkos Endre, Mihály Domokos, Olasz András, Pál Dénes végzett teológusokat és Lorenz Philibert szentferencndű szerzetest. Boros József végzett teológust pedig jun. 24-én alszerpappá szentelte.

— **Prímicia.** Koser Szevér új pap első szent mise-áldozatát június hó 29-én szent Péter és Pál ünnepén mutatja be az Urnak a székesegyházban. Manuduktora: Zomora Dániel kanonok-plebánus lesz, az ünnepi szót, beszédet dr. Vass Albert theologiai tanár tartja.

— **Új doktor.** Kászonyi Alajos kolozsvári első kaplant, miután egy pártfogója ünnepén (jun. 21.) az utolsó szigorlatot kitűnő eredménnyel (cum applausu) letette, június 23-án a bécsi tud. egyetemen a hittudományok doktorává avatták. Gratulálunk.

— **Halálozás.** Kádicsfalvi Török Antal életének 85-ik évében f. hó 21-én d. u. 11 $\frac{1}{2}$ órakor elhunyt. Az öreg ur annak idejében Alsó-fehérvármegyében mint előkelő közigazgatási tisztviselő, nevezetes szerepet játszott. Az erdélyi róm. kath. státusnak is gyzása van elhunytával, mert a megboldogult a státus egyik gimnáziumának, a gyulafehérvárinak világi gondviselője volt. Ebben a tisztségben a leglelkülméretesebben járt el. Minden esztendőben legalább kétszer ellátogatott gimnáziumunkhoz, és magas kora ellenére a legnagyobb élvezettel hallgatta végig az egyes osztályokban a tanítást. A régi pátriárkalis kornak egy jellemző alakja volt ő, aki mindig derült, vig kedvvel végezte a reábitzottakat s sohasem mulasztotta el az elismerést kifejezni azon óriás változás és haladás felett, amely az ő tanuló kora s a mostani között van. Anti bácsija volt ő az ifjúságnak és a tanári karnak egyaránt. Bizonyos benső szeretettel és tisztelettel ragaszkodtunk az ősz alakhoz, aki gimnáziumunkhoz különös szeretettel ragaszkodott. Alapítványt is tett az egyházi énekekben legnagyobb buzgalmot tanusító tanuló

számára; a tornavizsgákon rendszeresen megjelent, s nemcsak trefás buzdításával hatott a versenyzőkre, hanem kitűzött díjaival is. Látogatásai alkalmával nem feledkezett meg a gimnázium mellett fennálló finővelő intézetről sem, mert rendszeren meglátogatta s rendkívüli érdeklődéssel szemlélte meg az intézetet, ennek berendezését — a tanuló- és hálószobákat, sőt a jó kedvvel ebédelő diákokhoz is beköszöntött, tányért kért magának és igazi élvezettel költölte végig a kocsitot. Az öreg mindig meg volt elégedve, ami mindenesetre az intézetnek nagy elismerés, mert az aggyastyánok nagyon kritikusok szoktak lenni.

Gimnáziumunk és finővelő intézetünk szeretettel áldoz emlékeinek. — R. i. p.

— **Vizsgák és évváró ünnepély a zárdában.** Az irgalmas nővérek vezetése alatt álló helybeli püspöki leánynevelő és tanintézetben az évi vizsgálatok folyó 20-tól 23-ig folytak le. A vizsgákon mindvégig dr. Ujfalusi József apátkanonok elnökölt, melyen a szülők és tanúgy barátok nagyszámban és örvedetes érdeklődéssel vettek részt. Az értelmes feleletek, a tapasztalt helyes pedagógiai rendszer, a rend, a csin, a nagy szorgalom, mit a tanulók a vizsgálatok során felmutattak, ezáltal is arról győztettek meg a közönséget és a szülőket, hogy gyermekeik nevelése egy minden tekintetben avatott kezekbe van letelve. A tanulmányokban tanúsított szép eredmény mellett kiemeljük a gyönyörű munkakiállítását és a zenei vizsgák szép sikerét, milyent egy nevelőintézetben ritkán tapasztalhat az ember. Ugy vettük észre, hogy az intézetnek csaknem minden növendéke részt vett ezen kiállításban, mert csak így lehetséges, hogy 350—360 növendék közel 500 munkával szerepeljen a kiállításban, nem is számítva a szigorúan szorgalmasabb munkáit, a kik több munkákkal vettek részt azon. Különösen a praktikus és művészies izlésű munkák és szép képek kiállításában a felsőbb osztályok növendékei értek el nagy sikert, a mi természetes is, azonban nem érdektelen a kisebbek kezdetlegessége, a pár harisnyá, szép csipke tálcá terítő és sok-sok minden, a melyeknek látása igazi gyönyörrel töltötte el az ember szívét. Örvedetes tapasztaltuk ezekkel összefüggőleg azt is, hogy a növendékek nagy része alapos zenei oktatásban részesül — mit igazolt a sikerült enekszámoktól eltekintve — a zenevizsga és az évváró ünnepség mintegy 30 pontra terjedő gazdag sorrendje, melyben több zongora, cimbalom, hegedű és más hangszerzem szerepel. Június 24-én reggel 8 órakor háláadó isteni tisztelet volt az irgalmas nővérek zárdá templomában az elért eredményért, miért legyen Istennek dicsőség és a jó nővéreknek elismerés és köszönet a nagy fáradságért mindnyájuk részéről.

— **Az ifjúsági Mária-Kongregációk** prezesei és a tanuló ifjúság valláserköleszi érdekei iránt érdeklődő tanferdiak és nevelők folyó év július 1-én d. e. 9 órakor tartják Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök elnökléte alatt harmadik országos értekezletüket a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az ifjúsági kongregációk belső világa. Előadó: Csucs István, főrealisk. hittanár. 3. Hazánk ifjúsági kongregációinak állapota a jelenben. Előadó: Trikal József dr., főrealisk. hittanár. 4. A vallás-erkölesös ifjúsági irodalom hazánkban. Előadó: Vargha Damján dr., főgimn. tanár. 5. A jubiláris év Mária-kongresszusának előkészítése. Előadó: P. Komárik István S. J.

— **Sina Simon br.** fele alapítványánál, amely kiérdemült néptanítók vagy ezek árvaí segélyezésére szolgál, két, egyenként 200 koronás hely van üresedésben, a melyre a vallás- és közok-

társügyi miniszterium pályázatát hirdeti. Azok a kérdésmegoldók, akik egyházmegyéinkből ezen helyeket elakarják nyerni, kérésüket a kerületi esperesi hivatalútján július hó 15-ig küldjék be Püspök úr ő méltóságához. Tájékoztató végett közöljük, hogy a selejtezésre igényt tarthatnak azok a néptanítók: 1) akik aggrkor vagy más oknál fogva, de önhibájukon kívül a tanításra alkalmatlanná váltak; 2) kik annyi vagyonnal nem bírnak, hogy abból megélhetnének, sem másféle segélyt nem élveznek; 3) kik igazolják, hogy hivataloskodásuk alatt hivatalukat híven és buzgón töltötték be, feddhetetlenül éltek és élnek; 4) a szegénybéknek előnyük van; 5) folyamodó tanítók hiányában tanítóórvak is megkaphatják a segélyt.

— **Országos keresztény szociális kurzus Budapesten.** Örvedtesen tapasztaltuk a két első szociális kurzus gyakorlati eredményeit. Az egész országból sűrűn kérdézködték és kérdézködtünk, vajjon meg lesz-e tartva az idei nyáron a keresztény szociális kurzus? Mint illetékes helyről értesünkre jutott, július derekán meg lesz tartva a harmadik keresztény szociális tanfolyam, melyre már javában folynak is az előkészületek, úgy annyira, hogy 8—10 nap alatt már a részletes program is közzé lesz téve. Előre is föl hívjuk reá az érdeklődők figyelmét.

— **Az „Országos Magyar Cecilia Egyesület”** Nagy szent Gergely halálának tizenháromszázados évfordulója alkalmából a nevére elnevezett egyházi korális zene megalapítójának tiszteletére 1904. évi június hó 23-án, egyházi ünnepel kapcsolatos jubileumi díszgyűlést tartott a következő programmal. Június 23-án d. e. 1/211 órakor ünnepélyes szent mise a belvárosi plebánia templomban. Tartotta Bogisich Mihály e. püspök, praelátus-kanonok, az O. M. C. E. elnöke. Szent mise alatt a főszekesegyházi énekkar bemutatta a szent mise változó részeiben a szolési (Solesmes) benecések által őseredet típusába visszahelyezett azon góriszereneti tipust, melyet szent Gergely Atyánk a kódexeknek leginkább megfelelőnek minősített és pg. Introitusra „Sacerdotes Domini”, gradualera „Juravit Dominus”, offertoriumra „Veritas mea”, communiora „Fidelis servus” kezdetű korálisokat. A sz. mise állandó részei gyanánt énekeltek a következő művek: a) Gioy Croce († 1609.): Missa III. octavi toni. (Kyríe) 5 szólamú vegyes kar. b) Gloria, Credo, choralis a „Missa de Angelis”-miből. c) Haller M.: Missa undecima 5 és 6 szólamú v. kar. (Sanctus, Benedictus, Agnus.) Szent mise után 1/212 órakor díszgyűlés volt a főgimnázium dísztermében, ezen tárgysorozattal. 1. Elnöki megnyitó. Tartotta Bogisich Mihály e. püspök, e. elnök. 2. Sz. Gergely méltatása. Felolvasta dr. Bundala János, e. igazgató. 3. Az eoztergoni kódexek. Ismertette Kersch Ferenc. Delután 5 órakor egyházi zenei történeti előadás a belvárosi plebánia templomban. A darabok az Ó-korból (600—1500.), Palestrina korából (XVI. század) és a legújabb korból (XIX. század) voltak összeválogatva.

— **Don Bosco magyar képviselője Nyítrán.** Dr. Zaffery Károly szalézi magyar pap kirándulást tett a mult vasárnap — június 18-án — Nyítrára, ahova méltóságos Bende Imre püspök úr meghívta. Szándéka volt a nagyonygyéren, vagy már éppen nem folyó adományokra újabb forrást nyitni meg, ami fényesen sikerült is. A méltóságos püspök, a káptalan, a papság vetélkedve siettek adományaikkal megvizsgálni a cavagliai szegény magyar intézetet. Egy nap alatt több mint ötszáz korona gyűlt össze, amit dr. Zaffery az előbbi adományokkal együtt

azonnal beküldött a szegény papnevelő intézet igazgatójához. Az intézet folyton szaporodó kiadásain ezzel nagyban segített a nyitrai fő- és alpapság, habár a segítségével az égető szükségletnek csak tizedrésze lett fedezve. Dr. Zaffery nagy óvációkban részesült, amit ő azon ügyre vezet vissza, amelyet képvisel; de nem mulasztja el hirdetni egyúttal, hogy a legkellemesebb benyomást gyakorolta reá a nyitrai papság körében uralkodó szent szeretet, önzetlenség és áldozatkészség. A szükségben szenvedő szegény magyar intézet fölsegítésére másoktól is segélyt kér dr. Zaffery. Kövessék sokan a nyitraiak magasztos példáját. Hiszen a magyar nép megmentéséről van szó. Adományokat szeptember 1-ig elfogad dr. Zaffery Károly (lakik VIII. ker. Nemet-utca 16.) De küldhető a pénz egyenesen Olaszországba is. (Cím: a Szent-István intézet Cavaglia, Biellese Italia.)

— **A „Budapesti Újságírók Egyesülete”** segélyalapja javára egy Almanachot ad ki, melyben 100 magyar író munkája fog megjelenni és 25 neves festőművész festményei, mint különálló műmellékletek lesznek a műben. Az Almanach igazán szemet és lelket gyönyörködtető nagy albumalakú díszmű lesz és potom 5 frtba kerül. Megrendelések a „Budapesti Újságírók Egyesülete Almanachja” kiadóhivatalához küldendők. Budapest, VII. Károly-körút 9. Mutatóul tárcánkban közöljük Herczeg Ferenc cikkét, melyet az Almanach számára írt.

— **A „Társulati Értesítő”** Gyürki Ödön dr. lapja legutóbbi számában hosszabb cikksorozatot kezd meg a katolikus ifjúsági egyesületek szervezeteről és vezetéséről. A cikksorozat gyakorlati útmutatást fog nyújtani az ifjúsági egyesületek működésének minden ágazatára, a tanítások, előadások, szavatelok, játékok, mulatságok stbre nézve. A kath. társadalmi akciónak jelenben alig van fontosabb feladata az ifjúsági egyesületek szervezésénél. Ajánljuk tehát ezt a cikksorozatot mindazok figyelmébe, kik kath. ifjúsági egyesületet vezetnek, vagy ilyet szervezni óhajtanak. Akik a Társulati Értesítőre jul. 1-től előfizetnek, az addig megjelenő számokat is megkapják. Előfizetési díj: felévre 4 korona. Szerkesztőség: Budapest, IV. Molnár-utca 19.

— **A légy mint a tifusz terjesztője.** Az, hogy a rovarok a fertőző betegségek csirait szethuroclják és ily módon terjesztői lehetnek különböző betegségeknek, ma már általános ismeretes s számos kísérletes vizsgálat után bebizonyított dolog. E tekintetben újabb adattal szolgálnak Ficker laboratoriumi kutatásai, melyeket a szerző a legyeknek a tifusz terjesztésében való közreműködésére vonatkozólag legújában végzett. Ficker résztint könyhában, résztint pedig az istállóban összefogdosott legyeket olyan üvegbe zárt, amely a tifuszbaecillus 16—20 óras levestenyészetét tartalmazta. A legyek 16—24 óráig voltak az üvegben s ez idő alatt elég alkalmuk volt, hogy a tifusz-bacillussal fertőzzék magukat. Ebből az üvegből egy másik, sterilizált üvegbe boásította őket Ficker, ahol két-három napot töltenek, majd ismét más sterilizált üvegbe kerültek, úgy hogy mindig csak két-három napot töltöttek egy-egy üvegben. A kísérletek eredménye az volt, hogy a tifusz-bacillussal etetett legyek a hagymáz bacillusát ez etetés után még 23 nap mulva is szethuroclhatják, s vele a tárgyakat befertőzhetik. Emeltésre méltó Fickernek az a tapasztalata is, hogy a legyeköpsében gyakran találta meg a Proteus vulgaris nevű baktériumot, valamint más, vele rokon, a Proteus családhoz tartozó baktériumokat, amelyekről tudjuk, hogy a hus megromlásában szerepet játszanak. A legyek tehát a baktérium terjesztésében es így

a hus megromlásának elősegítésében is ludasok-nak látszanak.

Teendőink az egyházi zene reformja körül.

Kegyelmes főpásztorunknak az egyházi zene tárgyában kiadott 1903. évi X. körlevele reánk — kántorokra — igen kedves és fontos misszió teljesítését ruházta. Hogy aztán mi miként önt-sünk egészséges lüktető vért ebbe a misszióba, arról a vélemények erősen szétágazók. Azért szükséges, hogy tanácsot tartsunk, s egymást meghallgassuk.

Már ezen főpásztori körlevél keltét megelőzőleg, voltam bátor e tárgyban, (a Köz. 1903. évi 13. s további számaiban) számos hibáinkra irányítani a közfigyelmet s sürgetni a tökéletesedést. Azóta lefolyt egy zenekurzus; megszólalt Erdély főpásztor, sőt maga Szenteség Atyánk X. Pius pápa is. — Mindezek után is úgy veszem észre, hogy mindazokból, a miket tavaly mondtam, csupán csak két dologban tévedtem, s azokat kell visszavonom. Egyik a praefatio kísérete, a másik az orgonajátékban használt be- és közlépések. — Ezen utóbbi pedig nem ment valami könnyen, mivelhogy a magyar zenében annyira beleitta magát, hogy enélkül magyar népdalt elképzelni sem tudtam. És a mikor a somlyói kurzuson Kersch a magyar zene szent nevében kikelt ezen cineerna ellen, én szentül hittem, hogy csak túloz és a magyar zenétől idegen regensburgi szellem szól belőle.

Nem hagytam annyiban a dolgot, hanem felkerestem több budapesti zenetudóst, s lemá-solva több zenemű közlépéseit, váltig firtattam, hogy azok megvannak-e a magyar zene természetében? Fájdalom, azok mindannyian Kerschnek adtak igazat s megerősítették, hogy ezen zenei képtelenségeket a zeneileg analfabéta magyar cigányok esempeszték be a magyar zenébe.

Ilyformán toronymagasar növekedvén előttem a Kersch úr reputációja, feltettem magamban, hogy okvetetlen felhagyok az interludiumokkal. Igen ám, ha a nép mai zene-érzekével is számot nem kellene vetnem. Végre is abban állapodtam meg, hogy decreaseo oda esinalom a dolgot, s fokozatos szükítéssel oda iskolázom a nép hallását, hogy egy pár év mulva a közlépések kipusztulását észre sem veszi.

Áttérve a főpásztori körlevélre, mintán az csak általános vonásokban ad igen böles útba-igazításokat, mindig vártam, hogy akadni fog olyan kántárs, a ki a részletekre nézve fog praktikus tanácsokkal szolgálni.

Mivelhogy ez még nem történt meg, engedtessek meg nekem, hogy a vitát az alábbiakban bevezessem, s ez a jövő hónapban tartandó zenekurzuson, mint indítvány tárgyalatván, egyöntetű megállapodásra kerekedhessünk.

Legelső követelmény, hogy a liturgiában szorosan a rendeletekhez tartsuk magunkat, s ne keressük saját egyéni gusztusunkat. Mert úgy járunk vele, mint én jártam a közlépésekkel. Az olyan ellenvetések, hogy a nép nem érti és nem szereti, hogy a kántort levetik a kórusból, hogy merénylet a magyarnyelv ellen, hogy a korális ének nem szép stb. (azonban a hátul húzódozó valóságos okot, t. i. a magunk kényelmét okosan elhallgatjuk) mint rég megeáfolt dolgok, meg nem állhatnak. Elvégre is a felsőbb rendeleteknek engedjünk meg annyi valószínűsége, hogy azok bizonyára alapos és böles megfontolásnak a szüleményei. Hogy ezekkel szemben legyen nekünk ellenvéleményünk? no ez csakugyan szép fejelem volna!

Az egyedül tekintetbe veendő körülményt, t. i. a nép benső buzgóóságának óvatos kimélé-

sét a fópásztori körrel nagy bőbeséggel írja körül.

Második követelmény, hogy ne csak a kántorok legyenek a szükséges művekkel (Sursum Cor., Kath. Egyházi Szerbartások, Temetési Szerart., Organum Com. ad Grad. R. és — ad Ordinarium Missae) ellátva, hanem a III. osztálytól kezdve minden iskolás gyermek kezébe jusson egy Surs. Cord. 20 filléres kiadása. E nélkül haladni nem lehet.

3-szor. Mivelhogy a Gregorianum choralisnak teljes és rögtönös alkalmazása a nép áhitatában több kárt, mint hasznot eredményezne, nekünk a kipusztult cédrus erdőt életerős palántokkal kell beültetnünk. E végből óvakodjunk a chorális miserészeket magunkra szólóban énekelni, hanem azoknak a templombavitele mindig az iskolásgyermekek által történjen. — Magam az elmúlt tanévben így vittem be a responsoriumokat, a Tantum ergot és Genitorit.

A gyermekek nagy kedvvel énekelik otthon, utcán, mindenütt, sőt még a 4—5 éves apróságok is próbálják. Kezdetnek ennyi elég. — Második évre javasolnám az Asperges és Gloria betanulását. Én ugyan nem próbáltam, de azt hiszem, hogy a Gloria-ban foglalt 16 mondat betanítására 16 óra, vagyis két hónap elegendő. Az Asperges is 5—6 óra alatt sikerülni fog. Megkívánom itt jegyezni, hogy én csupán a D-durba írt I. chorál miséről szólok, mert ez a legkönnyebb. Ha ezt bírjuk, tőlünk alkalmasint nem fognak többet kívánni. 3-ik évben a Credo, Sanctus és a vespersas két első zsoltára; 4-ikben a Cyprie, Benedictus, Agnus Dei és a vespersas 3 utolsó zsoltára; 5-ikben a Requiem, Dies irae, Lumen ad és így tovább.

A kivített illetőleg gyakorolt tanítónak tanácsra nincs szüksége, de a magam módszerét mégis elmondom. Magam előelővasok egy mondatot: a növendékek a saját könyveikből egyenként és együttesen utánaolvassák. Rögtön kikerestem a magyar fordításban ugyanazon mondatot, s készen vagyok az értelmezéssel. Ezen mondatot elemelem 3-szor, 4-szer; majd a növendékekkel egyenként és együttesen 8—10-szer. Az eredmény ugyan még nem tökéletes, de azért tovább nem megyek, nehogy az unalomig jussunk. Az óra többi részét magyar énekek töltik be. Jövő órán ismételnék az eltanult részt, s hozzá toldunk egy mondatot. Így haladunk lépésről-lépésre, lassan, de biztosan.

4-szer. A pap és kántor egyetértő eljárása nélkül képeős eredményre nem számíthatunk. Minthogy az eltanult részek alkalmazása próbat igényel, gyakran fordul elő annak szüksége, hogy hétköznapon esetleg olyankor végeztessék énekes szent mise, a mikor a papnak lectura van intenciója; sőt kell bizony ospergálni és vespérást is mondani. Már én aztán nem tudom, hogy lehet-e, nem-e? Éppen csak szóvá tettem.

5-ször. A hol a kántoron kívül több tanító is van, ott ne egyedül a kántortól várjuk a reform megteremtését, hanem együttesen dolgozzék vele minden tanító, még a tanítónöket sem véve ki. Mert nincs gyilkosabb megölő mérge a vallásos ténykedésnek, mintha a gyermek valamelyik tanítójától azt látja, hogy az ílyesmitől húzódozik. És éppen ezen okból nagy örömmel üdvözlőnk, ha állami iskoláknál működő kath. vallású kartársaink sem vonják ki belőle magukat. Hiszen nekik van szánva a vezető szerep, nemcsak a tanításban, hanem a vallásos nevelésben is.

6-szor. Nem szólván az esketés, keresztelés és megáldások nyelvééről, (mert ezek kizárólag a plébános urak ténykedései, vagyis jobban mondva, a közönség részvétele nélkül történnék), hassunk oda, hogy legalább a temetési szerbar-

tas történjen latin nyelven. Annál is inkább, mert ennek, — Isten tudja, hány száz év előtről, — olyan gyarló magyar fordítása fog közbe, hogy azzal a szent esekelményt csak nevetéssé tesszük. (Jó fordítás segít tehát a dolgon s nem a magyar nyelv kiküszöbölése. Szerk.)

7. Áttérve a magyar népénekekre, ezeknek művelése nem kevesebb gondunkat képezheti, mint a chorálé. Én úgy vélekedem, hogy az egész szent mise alatt csupán a Gloria és Credo az, a hol a magyar ének végleg el fog maradni. A többi részeknél mindig jut idő egy-egy magyar népének elnevelésére. Sőt azt tartom, hogy az offertoriumot, a mi életünkben, csupán csak magyar népének tölthetik be. Mert oly nagy annak a változatossága, hogy a mostani tankötelezettség keretében népénekké tennünk tiszta lehetetlenség. Am énekelheti a kántor sólaba, csakhogy az nem népének.

A magyar népénekek dolgában nem lehetünk kielégítve azon gyűjteménnyel, mely Sursum Cordában foglaltatik. És itt csak ismételném mindazokat, a melyeket tavaly a Közművelődésben elmondottam arra nézve, hogy a hangjegyes kiadványokból legszebb diatonikus, székely népénekeink vannak kitagadva. Én ezeket most fel nem sorolom. Azonban ki kell bökkentennem, hogy a S. C.-ba sok olyan ének van betéve, a melyek tisztos reliquiák ugyan, s meltek a megőrzésre, de hogy a magyar szívet áhitatra hangolják, az ki van zárva. Mert mi tagadás benne, magyar templomi énekeink javarészebe, a mellett, hogy a diatonikus formának teljesen megfelelnek, — annyira bele aelosodott a sajátos magyar zamat, hogy ma már a frigiai, lidiai, vagy Isten tudja hova való hangnemből épült régi énekek rehabilitálásáról szó sem lehet. Ma már más a magyar ének és más a Gregorianum. Avagy próbálna valaki az Ecce lignum, vagy a Pater-noster dallamát magyar szöveggel énekelni! Milyen hatást szülne az?

Azért jó volna, ha kimondaná a somlyói gyülekezet, hogy a Surs. C. következő kiadványában az antik darabok csak a cantusfirmusra szorítokozva, (orgona nélkül) foglaljanak helyet. Ellenben a székely darabok gyöngyei (Leborulok oltárodonál. Hozzád fohászokunk, Üdvözlégy szép Rózsa stb.) vétessenek fel!

9. Nem tudok ugyan róla, hogy ki van-e már nevezve egyházmegyéink részére a szent szerbartásokat ellenőrző bizottság, vagy nincs? Óhajtható volna, hogy e bizottság felerészben kántorokból álljon. Rendes gyűlést tartsa fel-évenként egyszer, s azon az újabb keletű és eleje terjesztett templomi énekszerzeményeket vegye bialat alá. Nekünk kántoroknak pedig fegyelmi büntetés terhe alatt tilos legyen olyan énekeket vinni be a templomba, melyek ezen bizottság approbációján keresztül nem mentek. Hogy pedig az így approbált darabok a S. C.-ban is helyet nyerhessenek, ahhoz a közp. Cecilia-Egyesület meghallgatásával a püspöki kar engedélyezése kívántassék meg. Akkor nem zaklatnánk minket annyi sületlen szerzemény hücsuztató s többféle ajánlataival.

10. Alaposan megvitatandó, hogy a Passió, Téged Isten, Magasztalja megmaradjanak-e régi magyar alkalmazásukban, vagy ne? Mert a Kath. Szerbartások Karénekess könyv ezeket (névleg a Passiót) kitörölte.

11. Szentséges Atyánk említett Motu proprio azt is előírja, hogy az énekesek egyházi ruhában ténykedjenek. Ez a dolog Erdélyben teljesen szokatlan, de azért lehetséges, hogy életbe léptetik előbb v. később. Ha szabad illő szerénységgel véleményét kockáztatni, azt gondolnám, hogy az éneklő kántorok és tanítók részére egy-egy fekete hosszabb felöltő és egy

karing a célnak teljesen megfelelne. De az sem volna éppen rossz, hogy naponta 4—8 énekes gyermek a korusban legyen kirendelve, rendes miniszterruhában. Ez kepezne alapját a leendő templomi énekkarnak. Hogy pedig ezen énekesek a közönségtől rácsesal legyenek elválasztva, az szintén elő van írva.

Mindezeket mély tisztelettel ajánlom szíves megvitatásra. Egyetlen sornak sem vindikálók esalhatatlanságot, s éppen azért, ha mindezekből semmit el nem fogadnak, engem az sem bánt. Bántana csak az, ha semmit sem tennének.

Buzás János.

TANÜGY.

A vallás-erkölcsi irány az iskolában.

Régen eldöntött dolog, sőt az igaz pedagógusok között soha vita tárgyát sem képezhet, hogy az iskola nemcsak oktató, de kiválólag nevelő intézet is. Egyik a másik nélkül el sem képzelhető, mert valamint kellő ismeretek nélkül az ember sem erkölcsileg, sem társadalmilag erényesülni nem tud, open úgy meddő, sőt veszedelmes az egyén individualitása az egyházra, a házra és a társadalomra nézve, ha szerzett ismereteit, tudományát nem a vallásosság, erkölcsösség és becsületesség erényei lengek át. A népiskolai oktatásnak és nevelésnek egymást kiegészítő, harmonikus alkalmazása tehát kétségtelen lévén, a jó tanítónak jó nevelőnek is kell lennie, és hogy mint ilyen feladatot kellően betölthesse, bizonyos irányelvet kell követnie, mely ugy az oktatásban, mint a nevelésben vezéricsillag legyen.

Miként a tudományokban, művészetekben, ugy a nevelésben a fejlődés különböző fokozataival, különféle irányelvek kaptak lábra, a melyek alkalmazkodva a korszellemhez sokszor, különösen pedig napjainkban nem előhaladást, de ellenkezőleg stagnációt, sőt visszafejlődést tüntetnek fel. Nem frazis az, ha azt állítom, hogy az úgynevezett modern korszellem, sehol annyi dekadenciát, annyi rombolást, pusztítást nem produkált, mint épen az oktatás és nevelés terén, azaz hogy jobban fejdzem ki magam: a nevelés eredményeiben. Mert ha áll az igazság, hogy „a milyenné nevelsz, olyanná leszek”, akkor csak körül kell tekintenünk a társadalom különböző osztályaiban, általánosságban mérlegelve azok erkölcsi állapotát, hogy megállapíthassuk korunk nevelés elveit. Ha a társadalom különböző rétegeit tekintjük és nemcsak felületesen átfutva, de mélyebben vizsgálva és gondolkodva állapotunk meg, mondhatom mi, de felől elszomorító kép tárul felénk. Per tangentem érintve az anyagi helyzetet, mely általában mindig az erkölcsiből folyik, tapasztaljuk, hogy az úgynevezett úri osztály, mely leginkább a városokat lakja, elégedetlen, a független birtokos elem anyagi pusztulásnak indult és biztosan halad a végromlás felé; a tisztviselői elem esztelenül követve az örvöngő divatot, küzköd a megelhetéssel.

Ha az erkölcsöket tekintjük, még elszomorítóbb a kép, bátran és egyuttal sajnosan is mondhatjuk, hogy az erkölcselenség most éli fénykorát, mindenütt visszaesés, korcsosodás, züllet. A lépten-nyomon felmerülő sikkasztások, csalások, botrányok, ledér könnyelműségek, öngyilkosságok, büntények eléggé bizonyítják, hogy korunk úgynevezett művelt társadalma belesüllyedt a vallástalanság és erkölcselenség piszkos fertőjébe. Le van döntve az ideál, mely a vallásosság, becsületesség, szerény egyszerűség, tisztességes életgyakorlásában összpontosult. Az úgynevezett művelt társadalom megelégedve az

Istenről, szuverén megvetéssel viselgetve a hit iránt, a realizmus és a materializmus báványainak hódolva elvesztette lábait alól a talajt. És visszaborzadva e sivár kép elől, szemünk egy nyugtpontot keresve azon családokban ringatjuk magunkat, hogy csak a periferiákra kell mennünk, csak a köznépet, — mely a nemzetek zömét képezi — kell falvaiban felkeresnünk, hogy megtaláljuk a hamisítatlan erkölcsök világát. Sajnos nem úgy van ma, mint volt régen! Az a romboló korszak, mely az Istenről való eltávolodásban kulminal, itt is megtette elrettentő hatását. Hisz mindnyájan jól tudjuk, kik a nép között élünk, hogy az süllyedt erkölcsi eiseiben ebből folyólag süllyedt az anyagiakban is. — Avagy nem tapasztaljuk-e nap-nap mellett úgy a nép között, mint már az iskolában is az alkoholizmus rettenetes következményeit? Nem látjuk-e, hogy vasár- és ünnepnap a korcsma inkább megtelik, mint a templom? Nem vagyunk-e meggyőződve arról, hogy sokan, igen sokan egy kis pálinkaért képesek megtagadni az Istent, vallásukat, készek hamisan tanuskodni, sőt megesküdni? Nem hallottuk-e magunk igen sokszor, hogy az egyszerű ember imádság és Istenhez való buzgó fohászok helyett gyalázatosan káromkodik. Ilyen kép tárul itt is elénk s bizonyára bennünket népevelőket, mélyen gondolkozóba ejt e helyzet s aggodalommal kutatjuk, hol az ok, mely e szomorú eredményeket előidézte és ha rájövünk erre, mindenestre keresni fogjuk a gyógyszerközöket is, hogy ezen áldatlan állapotot, a mennyire tőlünk és működési körünkől függ, lehetőleg megszüntessük, vagy legalább és enyhíthessük.

Az ok bizonyára a korszakban van, mely mint említém az Istenről és a vallásoságtól való eltávolodással — és ilyen romboló irányban befolyásolva a nevelési elveit is — okozta az erkölcsök süllyedését. És itt érintenem kell a családi nevelést, mely tagadhatlanul döntő befolyással van az egyén lelki világának, jellemének kifejlődésére. Tudjuk nagyon jól, hogy a családi nevelés a fő és az iskolai nevelés csak mintegy támaszául, kiegészítőül kellene, hogy a családi neveléshez járuljon; azonban azt is tudjuk, hogy a valóságban ez nem így van, mert ma már a családi nevelés épen az említett istentelen korszak behatása következtében elvesztette biztos alapját, ma már a családi nevelés többet ront, mint nemeseit és az emberben nem az Isten képe és hasonlatosságára teremtett lélek és magasztos tulajdonainak ki-művelését, mint inkább állati ösztöneinek kifejlődését eszközöli. Avagy mit várunk az olyan családi, avagy akár iskolai neveléstől, a mely legnagyobb tanító és nevelő mesterünk Krisztusnak magasztos tanaitan lefektetett eszathatlan nevelési elveit: a vallás-erkölcsi irányt perhorreszkálja? És mit várunk az oly családi neveléstől, a melynek környezetében a gyermek vajmi kevés nemes, felemelő dolgot lát és hall, de annál inkább több káromkodást, szikkozódást, trágár beszédet, rossz példát stb? Vajjon ilyen

körülmények között nem hárul-e a főfeladat az iskolai nevelésre, hogy t. i. a mennyire lehetséges javítsa azt, a mit a családi nevelés elrontott egyrészlől, és másrészlől, hogy a mai kor szülőinél különbeket neveljen a jövő kor részére, kik mint szülők majdan Isteni szellemben neveljék gyermekeiket. Tisztában lévén a társadalmi erkölcsök bukásának okaival, tanulságot merítve kath. nevelésügyünk történetéből, melynek tanúsága szerint a Megváltó keresztjéből fakadó eszmék ápolásának köszönheti e nemzet ezeréves fennállását és fejlődését, minden nehézség nélkül megtaláljuk az eszközöket, a melyekkel működési körünknek megfelelően gyógyítólag hathatunk az erkölcsileg süllyedt társadalmon. Igen — miként a társadalom jobbjai és jobbjai és vezető férfiai már belátták, hogy a vallás-erkölcsi élet felkeltésére és ápolására bekövetkezett a tizenkettedik óra, legelső sorban nekünk katolikus népevelőknök, mint e téren a legilletékesebb tényezőknek ki kell, hogy úgy mondjam — e honmentő munkából részünket venni. Segítsünk az egyháznak az embereket visszavezetni az Istenhez s csak úgy leszünk igazi népevelők, ha egyetlen alkalmat sem mulasztunk el, a mikor a hitelet fejlesztését előmozdíthatjuk és ha tanítási és nevelési eljárásunk minden mozzanatában egy eszményt követünk: a vallás-erkölcsi irányt.

Gyuresovec Károly.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Zászlónk.** Második évi pályafutását fejezi be most megjelent június havi számával a Zászlónk. Mintha csak eddig vallott programját akarna újólag összefoglaltan olvasói szívébe vésni; címeket a keresztelt és a magyar szent koronával repülő anygalokat mutat, kik mögött a turul viszi esőreben a honvéd ősi szabályát. Ime: vallásosság és hazafiság. Ez volt az a két kincs, melyeket a Zászlónklapjának és betűinek minden rezdülésével őrzött eddig és bizunk Istenünkben, hogy őrizni is fog ezután is bátran és híven, a mint a turul és szabalya a címképen oly szépen jelzik. A jelen számhoz van csatolva az egész II. évfolyam tartalomjegyzéke is, melyből megtudjuk, hogy a Zászlónk tíz száma 300 oldalas, 430 képpel ékes, pompás könyvet tesz ki, melyhez a kiadóhivatal 1 kor. 05 fillérért egy diszes bekötési táblát (piros, kék v. zöld) is küld. Kész örömmel ajánljuk ezt a lapot családi olvasmányul is, igen jól odaillik a keresztény család szentélyének asztalára. Az új előfizetők az egész évfolyamot megkapják, fűzve 2 koronaért, augusztus 1-től kezdve pedig díszesen bekötve bérmentes szállítással 4 kor. 32 f.-ért. A kiadóhivatalban 3 kor. 80 f.-ért. Mutatványt is szívesen küld a Zászlónk szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest VII. Damjanich u. 50.

A szerkesztő üzenetei.

Sorompói. Sajnálatunkra újabb sorait nem közzelhetjük, mert a dolog érdeméhez nem szól s mert mi a szociális tevékenységnek — a melyet dícsört — ellenesek vagyunk s mert fényleg ismételtlen félreértet bennünket, tehát következtetési hibásak s mert ugyanezen dologban más tette be előbb a garast.

Verepatak. Köszönjük, de május 31-én történt dolgot jun. 26-án közölni nagyon elkésntnek tartjuk.

Gy. K. Ülke. Kérdésközösére a következő felvilágosítást nyújthatom: az egyes tanítóegyesületek elnökének és jegyzőjének megbízólevelre nincs szükségük, mivel ők hivataluknál fogva (mint választmányi tagok) tagjai a közgyűlésnek. Az előadók értékesítésüket természet szerint szabadon előadják v. felolvassák, csupán a részükre kiszabott időre kell tekintettel lenniök, ugyanis 15—20 percnyi időnél több nem fog rendelkezésükre állani. Az egyes egyesületek képviselőin kívül a közgyűlésen a Szövetség kötelekébe tartozó egyesületeknek más tagjai is részt vehetnek, azonban a felszólalásra az ilyeneknek csak a gyűlés adhat engedelmet, szavazati joguk egyáltalában nincs. A közgyűlésen az egyesületek tagjai kívül a tanításiügynek barátai is megjelenhetnek, kiknek szintén adhat jogot a közgyűlés a felszólalásra. Egyéb képen köszönt és ádvözlét!

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassu, ragados száradás, mely olajfestékeknek és az olajlaknak sajátja — elkerültetik. E mellet használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végzheti a mázolást. A palló nedves tárgygal feltörölhető, anélkül, hogy elvesztene fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonbarnát, mely akáresak az olajfesték födi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennélfogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapalló fénylakk feltalálója

és egyedüli gyártója.

FŐRAKTÁR:
DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

PENZ

4%-OS

törlesztéses kölcsönöket

nyújtunk budapesti és külföldi elsőrangú pénzintézetektől a földbirtok és ingatlan 3/4 értékeig I. és II. helyre 15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt!

papoknak, katonatiszteknek, állami- és magánhivataltokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezes kezes nélkül 1—15 évig terjedő időre gyorsan és diszcreten.

BANK- ÉS MAGÁNADÓSSÁGOK CONVERTÁLÁSA.

MELLER LAJOS és TÁRSAI bankbizomány BUDAPEST, VI., DÁVID-UTCZA 15. ● (Törvényszékiileg bejegyzett cég.) ● (Válasz bélyeg.)

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár kuszo természetű) mert nagyobbresze ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem érték el eredményt eddig. — hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják hazukat az egész szőlőérés idején a legkínóbb muskátály és más edes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesekélyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekesebb díszé, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a leghálátatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatos katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki ezimét egy levelezőlapon tudatja. Cím: Ermeleki első szőlőoltványtelep Nagy-Kagya, Szekelyhid, u. p.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad, Hattyu gyógyszerár által Majna Frankfurt.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra,

fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

A Dr. SCHMIDT fő-torz és tisztí-orvos-fele

FÜLÖLAJ

gyógyít időszakos süketiséget, fulfajást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTCSHNEK EMIL gyógyszerárában. DEBRECZEN.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapítottatott 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve

Ajanljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok** minden **nagyságban** (155 koronától 1000 kor-ig).

Mindenmü **javitásokat, hangolásokat és átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos műfestészeti és iparművészeti intézet. Alapítottatott 1887-ben

Olajba oltárkép

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

zabodka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tisztító gróf úr ő nagyméltósága által ajánlja. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű ajdózatkézsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stílus szerint, gipsz-márvány (stucco), keresztet aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

magas entm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, nev- és születésnap, vagy egyebb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

	18	25	40	55	95	120	180
--	----	----	----	----	----	-----	-----

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott széllel

magas entm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—